

Alicja Kędziora*
Anna Góral**
Instytut Kultury
Uniwersytet Jagielloński

ARCHIWUM CYFROWE JAKO SPOSÓB GROMADZENIA I UDOSTĘPNIANIA ZASOBÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO. STUDIUM PRZYPADKU ARCHIWUM HELENY MODRZEJEWSKIEJ [DIGITAL ARCHIVE AS A METHOD OF COLLECTING AND GRANTING ACCESS TO CULTURAL HERITAGE RESOURCES. A CASE STUDY OF HELENA MODJESKA'S ARCHIVE]

Abstrakt: Podejmowane przez instytucje kultury działania, mające na celu gromadzenie, digitalizację, opracowanie edytorskie i naukowe zasobów dziedzictwa kulturowego, są coraz bardziej popularną metodą ich ochrony, udostępniania i promowania. Tworzone są cyfrowe archiwa, biblioteki i kolekcje, wirtualne muzea i wystawy obejmujące zbiory ogólne i specjalistyczne, będące często owocem współpracy pracowników informacji oraz specjalistów z różnych dziedzin wiedzy. W artykule zaprezentowano działalność cyfrowego Archiwum Heleny Modrzejewskiej, będącego częścią Pracowni Dokumentacji Życia i Twórczości Heleny Modrzejewskiej (Katedra Zarządzania Kulturą, Instytut Kultury, Uniwersytet Jagielloński). Archiwum zostało przedstawione w kontekście podobnych ośrodków polskich i zagranicznych (Archiwum Agnieszki Osieckiej, Marleny Dietrich, Gilberta i Sullivana).

ARCHIWUM CYFROWE – ARCHIWUM HELENY MODRZEJEWSKIEJ – DZIEDZICTWO CYFROWE – DZIEDZICTWO KULTUROWE – HELENA MODRZEJEWSKA

Abstract: Activities taken by cultural institutions with a view to collecting, digitizing and carrying out editorial and research works on cultural heritage resources are becoming an increasingly popular method of preservation, promotion and granting access to these materials. Digital archives, libraries and collections, virtual museums and exhibitions comprising general and specialized resources are being established, which are often a result of collaboration between information professionals and specialists from various other disciplines. The paper presents the current activity of Helena Modjeska Digital Archive operating under the aegis of the Centre for Documentation of Helena Modjeska's Life and Work (Chair of Culture Management, Institute of Culture, Jagiellonian University).

* Dr ALICJA KĘDZIORA, asystent w Katedrze Zarządzania Kulturą Instytutu Kultury UJ; kierownik Pracowni Dokumentacji Życia i Twórczości Heleny Modrzejewskiej Instytutu Kultury UJ; absolwentka filologii polskiej (dwóch specjalności: nauczycielskiej i teatrologicznej); doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, specjalność: teatrologia (Uniwersytet Jagielloński). Dwie najważniejsze publikacje: (2009). *Polskie życie teatralne w Rosji (1882–1905)*. Kraków: Attyka, 282 s.; (2009). *Kolekcje Modrzejewskiej w Ameryce*. „Pamiętnik Teatralny” z. 3–4, s. 321–352. E-mail: alicjakedziora@interia.eu

** Mgr Anna Góral, doktorantka na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ; specjalista ds. administracji i komunikacji dla projektu DIVERSIA – Family Diversity and Reconciliation Strategies, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Małopolski; absolwentka informacji naukowej i bibliotekoznawstwa (Uniwersytet Jagielloński). E-mail: goral.am@gmail.com

[ALICJA KĘDZIORA, PhD in Literary Studies, specjalty: Theatre Studies (Jagiellonian University); Assistant at the Chair of Culture Management, JU Institute of Culture; Head of the Centre for Documentation of Helena Modjeska's Life and Work at the JU Institute of Culture; MA in Polish Philology (diplomas in two distinct specialties: Teaching and Theatre Studies). Two the most important publications: (2009). *Polskie życie teatralne w Rosji (1882–1905)* [*Polish Theatre Life in Russia (1882–1905)*]. Kraków: Attyka, 282 s.; (2009). *Kolekcje Modrzejewskiej w Ameryce* [*American Collections of Modjeska*]. „Pamiętnik Teatralny” z. 3–4, s. 321–352. E-mail: alicjakedziora@interia.eu]

[ANNA GÓRAL, PhD student at the JU Faculty of Management and Social Communication; specialist in administration and communication within the project DIVERSIA – Family Diversity and Reconciliation Strategies launched by the Association of Małopolska Municipalities and Counties; MA in LIS (Jagiellonian University). E-mail: goral.am@gmail.com]

The Archive is presented in context of similar Polish and foreign centers (Agnieszka Osiecka Archive, Marlene Dietrich Archive, Gilbert and Sullivan Archive).

CULTURAL HERITAGE – DIGITAL ARCHIVE – DIGITAL HERITAGE – HELENA MODRZEJEWSKA ARCHIVE – HELENA MODRZEJEWSKA

*

* *

WSTĘP

Na przestrzeni ostatnich lat można zaobserwować gwałtowny wzrost liczby bibliotek, archiwów i repozytoriów cyfrowych organizowanych przez różnego rodzaju instytucje. Upowszechnienie Internetu spowodowało masowy dostęp do zasobów informacyjnych oraz do narzędzi ich tworzenia. Szansę tę wykorzystały placówki posiadające bogate zbiory archiwalne dokumentujące między innymi życie i działalność postaci kultury i sztuki. Jako pierwsze w Sieci pojawiły się archiwa elektroniczne tworzone przez duże biblioteki naukowe posiadające dokumenty, które ze względu na zły stan fizyczny nie mogą być udostępniane użytkownikom w formie tradycyjnej. Kolejne, biblioteki uniwersyteckie, miejskie, muzea, fundacje i stowarzyszenia, publikują swoje zasoby w Internecie nie tylko po to, aby podzielić się posiadanymi kolekcjami i zachęcić do korzystania z nich, ale również aby zbudować i wypromować swój wizerunek w przestrzeni cyfrowej.

Mianem archiwum cyfrowego (elektronicznego) określany jest „system informacyjno – dokumentacyjny, którego celem jest przede wszystkim długoterminowa ochrona materiałów archiwalnych przy wykorzystaniu najnowszych osiągnięć technologii cyfrowych” [Digital 2010, dok. elektr.]. Zgromadzone w archiwum cyfrowym materiały opisuje się za pomocą metadanych (ustrukturyzowanej informacji dotyczącej obiektu) [Nahotko 2006, dok. elektr.], umożliwiających łatwe ich wyszukiwanie w bazie danych. Poprzez digitalizację bardzo zniszczone a cenne materiały otrzymują elektroniczne kopie, które oprócz swojej podstawowej funkcji archiwalnej, poprzez dotarcie do szerokiego grona odbiorców w różnych zakątkach świata, pełnią także zadania informacyjne (metadane klasyfikują i opisują obiekty) i promocyjne (wysokiej klasy odwzorowania cyfrowe promują zjawisko bądź postać, której dotyczą, oraz ośrodek, w którym obiekt jest przechowywany).

Największe zagraniczne placówki od kilku lat prowadzą szeroko zakrojoną akcję digitalizacji swoich zbiorów. Zdecydowana ich większość, Library of Congress, Folger Library, Smithsonian Institution (Waszyngton, USA), New York Public Library (Nowy Jork, USA), British Library (Londyn, Wielka Brytania) udostępniają cyfrowe obrazy na własnych stronach internetowych, tworząc z nich oddzielne kolekcje.

Popularność idei digitalizacji oraz popularyzacji zasobów przez prezentację ich w Internecie w postaci archiwum cyfrowego także i w Polsce zyskała spore zainteresowanie i doprowadziła do powstania wielu inicjatyw, takich jak: „Wirtualne Muzeum Krzysztofa Komedy” „Cyfrowa Biblioteka Ormiańska”, Cyfrowe Kaszuby czy „Archiwum Fundacji „Pomarańczowa Alternatywa” [Raport o digitalizacji dzieł kultury 2009, s. 24-25]. Najbardziej powszechne jest tworzenie archiwum elektronicznego z zasobów posiadanych przez daną instytucję, nadal niewiele jest przedsięwzięć, których celem jest zbudowanie archiwum z materiałów rozproszonych po wielu ośrodkach, a dotyczących jednego zagadnienia („Wirtualny Sztetl”) albo postaci („Archiwum Literackie Jarosława Iwaszkiewicza”).

ARCHIWA: MARLENY DIETRICH, GILBERTA SULLIVANA I AGNIESZKI OSIECKIEJ

Przedstawiono trzy archiwa elektroniczne dokumentujące życie i dokonania wybitnych postaci świata kultury: Archiwum Marleny Dietrich, Archiwum Gilberta i Sullivana oraz Publiczne Cyfrowe Archiwum Agnieszki Osieckiej. W ich kontekście zaprezentowane zostanie Archiwum Heleny Modrzejewskiej, powstałe z inicjatywy prof. Emila Orzechowskiego w Katedrze Zarządzania Kulturą Instytutu Kultury UJ.

Archiwa cyfrowe omówione w niniejszym referacie powstały z inicjatyw różnego rodzaju instytucji – Archiwum Marleny Dietrich (<http://www.marlene.com>) zorganizowała Maria Riva, córka aktorki, we współpracy z Stiftung Deutsche Kinemathek; Gilbert and Sullivan Archive (<http://diamond.boisestate.edu/GaS/>) zostało założone przez miłośników oper obu kompozytorów, którzy powołali w tym celu Gilbert and Sullivan Foundation; Publiczne Cyfrowe Archiwum Agnieszki Osieckiej (<http://www.archiwumagnieszkosieckiej.pl/dlibra>) jest tworzone przez Fundację Okularnicy.

Organizacja zasobów

Udostępniane w tych archiwach zbiory mają różne formy, w zależności od dziedziny sztuki, z którą były związane, oraz polityki rozwoju zasobu wyznaczonej przez jego twórcę. Materiały w nich zebrane mają na celu jak najpełniejszą dokumentację danej postaci. Sposób organizacji obiektów w omawianych archiwach jest różny, w zależności od dostępnych i wykorzystywanych przez ich autorów technologii informatycznych. Najprostszą, i zarazem najbardziej przejrzystą organizację materiałów zawiera Archiwum Marleny Dietrich, w którym przedmioty podzielone są w zależności od tego, którą dziedzinę działalności aktorki reprezentują, na dwie główne kategorie: film i muzykę. W ich ramach użytkownik może wybierać np. między filmami, w których wystąpiła Marlena Dietrich, a tymi, które o niej nakręcono. Taki sposób uporządkowania zasobu wynika również z faktu, że Archiwum udostępnia jedynie obiekty już w postaci cyfrowej oraz odsyła do zbiorów instytucji posiadających zdigitalizowane zasoby za pomocą systemu linków. Jasna organizacja sprawia, że archiwum nie potrzebuje żadnego dodatkowego aparatu wyszukiwawczego.

Prosty sposób porządkowania materiałów został zastosowany również w Archiwum Williama Schwencka Gilberta i Arthura Sullivana, gdzie obiekty są podzielone w zależności od tego, której opery dotyczą. Archiwum to, będące obecnie w trakcie reorganizacji zasobów, wkrótce udostępni również muzeum wirtualne, w którym zgromadzone zasoby uporządkowane zostaną według formy i rodzaju zbiorów (np. kolekcja afiszy, manuskrypty oper czy fotografie i pocztówki dokumentujące wystawione opery). Dzięki temu użytkownicy korzystający z zasobów Archiwum będą mieli możliwość wielowymiarowego wyszukiwania interesujących ich materiałów. W obu tych archiwach (Marleny Dietrich oraz Gilberta i Sullivana) nie zostały wykorzystane w celu organizacji dostępnych obiektów specjalne narzędzia i technologie informatyczne typowe dla bibliotek i archiwów cyfrowych.

Odmienne natomiast uporządkowane są zbiory Publicznego Cyfrowego Archiwum Agnieszki Osieckiej. Archiwum Osieckiej zbudowane jest na platformie dLIBRA. Zbiór dokumentów zgromadzonych w nim zawiera dwie podstawowe części: osobiste materiały poetki oraz część literacką, na którą składają się takie pamiątki jak programy i afisze czy recenzje. Obiekty można przeszukiwać według działów: archiwum osobiste, rodzinne i rodowe (będące obecnie w przygotowaniu) oraz literackie. Dodatkowo, dzięki możliwościom, jakie stwarza

dLIBRA, użytkownicy mogą korzystać z rozbudowanego aparatu wyszukiwawczego i indeksów tytułów, twórców, słów kluczowych.

W omawianych archiwach cyfrowych udostępniane są materiały różnego rodzaju i w różnych formach, są to dokumenty tekstowe, pliki muzyczne, grafiki, sfotografowane obiekty przestrzenne. Aby zapewnić łatwość dostarczenia użytkownikom do przechowywanych przedmiotów, twórcy archiwów wykorzystują powszechnie znane formaty dokumentów, takie jak JPG, MP3, GIF, DjVu oraz wykorzystują technologię Flash, co jednocześnie zapewnia wysoką jakość obrazów.

Metody opisu obiektów

Metadane, których celem jest zapewnienie jak największej dostępności gromadzonych zasobów, w omawianych archiwach są wykorzystywane w różnym stopniu. Najprostszą formę opisu wykorzystują twórcy Archiwum Marleny Dietrich. Materiały w nim gromadzone opatrzone są jedynie tytułami i krótkimi opisami. Metadane w obecnej formie i w odniesieniu do zgromadzonych zasobów spełniają swoją funkcję, jednakże w perspektywie czasu, w związku z planowaną rozbudową archiwum, wymagać będą poszerzenia, gdyż w przypadku większej liczby obiektów nie będą wystarczające do skutecznej ich identyfikacji. Bardziej rozbudowaną formę opisu dokumentów wykorzystują twórcy archiwum Gilberta i Sulliviana, materiały opisywane są według kryteriów: tytułu, typu obiektu, opisu, wymiaru, daty utworzenia, związanych z obiektem ludzi oraz instytucji, kolekcji oraz źródła. Informacje, oprócz funkcji opisowej pełnią również zadania administracyjne, gdyż za ich pomocą materiały przyporządkowywane są do odpowiednich kolekcji (np. dokumenty tekstowe czy dokumenty muzyczne). Archiwum Agnieszki Osieckiej wykorzystuje natomiast do opisu i zarządzania gromadzonymi zasobami schemat metadanych Dublin Core.

Strategie archiwów

Czynnikiem wpływającym na jakość bibliotek i archiwów cyfrowych są także projekty, czyli inicjatywy służące tworzeniu i zarządzaniu zasobami. Oznacza to, że powstające archiwum od samego początku powinno mieć jasno określone cele i strategię rozwoju oraz określoną grupę odbiorców, do których będą kierowane zasoby. W omówionych archiwach dąży się do udostępnienia w formie elektronicznej jak najdokładniejszej dokumentacji życia i twórczości wybranych postaci jak najszerszemu gronu odbiorców o różnym poziomie wiedzy na temat danej osoby. Nie wszystkie archiwa posiadają jasną politykę rozwoju zasobów. Najbardziej przejrzystą i uporządkowaną strategię widać na przykładzie Archiwum Agnieszki Osieckiej. Dokumenty są systematycznie wprowadzane do Archiwum i od razu przyporządkowywane do odpowiednich działów z właściwymi im opisami. Ponadto Archiwum posiada jasno określony plan wprowadzania publikacji. Podobnie wyraźnie określony plan rozbudowy posiada Archiwum Marleny Dietrich. Część projektu poświęcona umieszczaniu informacji i dokumentów poświęconych aktorce została zakończona w roku 2007. Obecnie jego działalność ogranicza się jedynie do wydawania *newslettera* oraz uzupełniania „aktualności”, w których zamieszczane są informacje na temat aktualnie organizowanych wydarzeń związanych z aktorką. Najmniej przejrzystą strategię rozwoju można zaobserwować w Archiwum Gilberta i Sulliviana. Obecnie informacje i dokumenty dotyczące każdej z opisywanych oper umieszczane są w dwóch różnych, niepowiązanych ze sobą miejscach – w zakładkach dedykowanych bezpośrednio wybranym operom oraz w wirtualnym muzeum.

Archiwum cyfrowe Heleny Modrzejewskiej wpisuje się w pojęcie archiwum artysty, którego przykłady zostały pokazane, zarazem jednak pojęcie to rozszerza. Dotychczasowe projekty koncentrują się jedynie na pew-

nym aspekcie twórczości bądź życia artysty (Gilbert and Sullivan), gromadzone są materiały reprezentatywne dla danej postaci (Marlena Dietrich) lub stanowią archiwum osobiste (Agnieszka Osiecka). W Archiwum Heleny Modrzejewskiej będzie się dążyć do zgromadzenia, opracowania i udostępnienia wszystkich dostępnych materiałów dotyczących aktorki.

PRACOWNIA DOKUMENTACJI ŻYCIA I TWÓRCZOŚCI HELENY MODRZEJEWSKIEJ

Pracownia Dokumentacji Życia i Twórczości Heleny Modrzejewskiej została powołana rozporządzeniem JM Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego z dnia 21 lipca 2009 roku jako jednostka pomocnicza w Katedrze Zarządzania Kulturą Instytutu Kultury Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Głównym zadaniem Pracowni jest przygotowanie, opracowanie i przekazanie do analizy naukowej materiałów dotyczących Heleny Modrzejewskiej w formie archiwum cyfrowego dostępnego za pomocą Internetu. Placówka zajmuje się także dokumentowaniem bieżących wydarzeń związanych z aktorką, prowadzi działalność wydawniczą oraz współpracuje przy tworzeniu prac edytorskich. Pracownia została powołana w 100. rocznicę śmierci artystki, a inspirację do utworzenia Archiwum stanowiła chęć zgromadzenia w jednym miejscu rozproszonych po około dwustu polskich i zagranicznych instytucjach materiałów, zabezpieczenia ich oraz udostępnienia jak najszerszemu kręgowi odbiorców.

Ze względu na międzynarodową działalność artystki, dokumenty z nią związane rozsiane są po wielu instytucjach kilku krajów. Przy tworzeniu projektu współpracują pracownicy instytucji z ośmiu krajów: Polski, Ukrainy, Rosji, Czech, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Kanady, Wielkiej Brytanii oraz Irlandii. Pracownia stara się zaangażować w swoją działalność nie tylko te ośrodki, które posiadają obszerne zbiory związane z Modrzejewską, jak Houghton Library (oddział teatralny biblioteki Uniwersytetu Harvarda), Folger Library, Bowers Museum w Stanach Zjednoczonych, Victoria and Albert Muzeum w Wielkiej Brytanii czy Muzeum Narodowe w Krakowie oraz Muzeum Teatralne w Warszawie, ale również placówki o nielicznych, aczkolwiek ważnych dokumentach.

Cyfrowe Archiwum Heleny Modrzejewskiej

Obecnie pozyskano około 20 000 obiektów ze 100 instytucji, które wraz z opisem systematycznie są wprowadzane do Archiwum. Dzięki nieustannie przeprowadzonym kwerendum oraz zawieranim umowom, zasoby rozrastają się o nowe, cenne obiekty. Na podstawie już zgromadzonych materiałów tworzony jest katalog Archiwum, a zarazem pierwsza jak dotąd, uwzględniająca materiały z tak wielu ośrodków, kompletna bibliografia Heleny Modrzejewskiej.

Archiwum jest dostępne na stronie internetowej Pracowni (<http://www.helenamodrzejewska.uj.edu.pl/>), na której również znajdują się biografia artystki, galeria fotografii Modrzejewskiej oraz osób jej bliskich, mapa miejsc z nią związanych, lista instytucji współpracujących z Pracownią oraz informacje o aktualnych wydarzeniach.

Zasoby Pracowni są skierowane do różnego typu odbiorcy, także przypadkowego, co wpłynęło na sposób konstrukcji strony. Utrzymana w kolorze sepii, o dużej liczbie zdjęć, została wyposażona w elementy mające przyciągnąć uwagę użytkownika, takie jak zmieniające się za każdym odświeżeniem strony zdjęcie, licznik wity czy prezenty cyfrowe (wygaszacz ekranu, tapeta na pulpit). Strona www Pracowni posiada także narzędzia

mające ułatwić i usprawnić korzystanie z niej (notatnik, możliwość zapisywania do schowka, przewodnik po Archiwum).

Projektem zostały objęte różne typy materiałów: materiały dwuwymiarowe (książki, czasopisma, fotografie, rękopisy, dokumenty ikonograficzne i kartograficzne), przestrzenne (kostiumy, rekwizyty, obiekty architektoniczne) oraz audiowizualne (wystawy, słuchowiska radiowe, filmy, przedstawienia). Są to materiały zarówno będące surogatami istniejących obiektów, jak i materiały powstałe jako cyfrowe (*born-digital*). W sytuacjach, gdy nie możliwe było pozyskanie odwzorowań cyfrowych z oryginałów, były one tworzone również z kopii. Zbiory są udostępniane w formatach JPG (fotografie cyfrowe i skany), PDF (pliki tekstowe), SWF (pliki audiowizualne). Część materiałów, zwłaszcza tych, które ze względu na zły stan zachowania nie są wystarczająco czytelne, jest udostępnianych w kilku postaciach.

Do Archiwum pozyskuje się materiały o różnym statusie praw autorskich i majątkowych, należące do domeny publicznej, do których prawa autorskie wygasły, o nieustalonym autorstwie (dzieła osierocone) oraz niedostępne w handlu księgarskim (publikacje *out-of-print*), jak również obiekty, których prawa autorskie i majątkowe przynależą do konkretnych osób bądź instytucji. W sytuacji nieuzyskania licencji na publikację dokumentu w wersji cyfrowej, jest on udostępniany na serwerze lokalnym.

Zgromadzone w Archiwum obiekty pogrupowane zostały w trzy główne działy: teksty Heleny Modrzejewskiej, obejmujące wszystkie materiały, których Artystka jest autorką, opracowania, czyli prace omawiające jej życie i twórczość oraz dokumentację – materiały współczesne Aktorce dokumentujące jej działalność. Każdy z zespołów posiada formalnie wydzielone kategorie.

- ❖ Teksty Heleny Modrzejewskiej
 - Korespondencja
 - Wywiady
 - Artykuły
 - Wspomnienia
 - Rysunki
- ❖ Opracowania
 - Opracowania edytorskie
 - Druki zwarte
 - Artykuły
 - Utwory dedykowane Helenie Modrzejewskiej
 - Fonografia
 - Filmografia
 - Ikonografia
- ❖ Dokumentacja
 - Fotografie prywatne
 - Fotografie w roli
 - Rekwizyty
 - Kostiumy i projekty kostiumów
 - Dokumenty osobiste i recenzje
 - Domy Modrzejewskiej
 - Teatry
 - Role sceniczne
 - Rola
 - Utwór
 - Teatr
 - Data
 - Afisze i programy
 - Rzeczy osobiste
 - Grafika
 - Informacje

Każdemu z obiektów towarzyszą dwa typy metadanych. Pierwsze z nich zawierają wyłącznie te informacje, które można odnaleźć w konkretnym podzespole, np. tylko w „fotografiach w roli” albo tylko w „korespondencji”. W drugich gromadzona jest dokumentacja ze wszystkich podgrup. Ściśle z dwoma rodzajami metadanych są powiązane dwa typy wyszukiwarek. Pierwsza z nich ograniczona jest, co już zostało powiedziane, tylko do danej podgrupy, ale dzięki temu jest bardziej szczegółowa i dokładna, jak również zapewnia wielokryteriowość wyszukiwania. Korzystając z tego aparatu należy wpisać jeden z typów informacji zawartych w tytule. Np. każde zdjęcie w roli posiada tytuł sztuki, jej autora, rolę, którą grała w niej Modrzejewska, miejsce wykonania zdjęcia i nazwisko fotografa – wyszukiwać można więc według tych pięciu kryteriów.

Druga, ogólna wyszukiwarka pozwala na odnalezienie wszystkich danych umieszczonych nie tylko w Archiwum, ale również i na stronie Pracowni. Np. po wpisaniu jednej z ról Modrzejewskiej, wyświetlone zostaną zdjęcia przedstawiające Artystkę w tej kreacji, fragmenty kostiumów, teatru, w których ta sztuka była wystawiana, afisze i programy, recenzje, jak również informacje o niej zawarte w życiorysie, aktualnych, bądź już zakończonych wystawach i publikacjach.

ZAKOŃCZENIE

W ostatnich latach zwiększa się aktywność wielu instytucji w zakresie tworzenia kolekcji digitalnych i publikacji ich w Internecie. Elektroniczne Archiwum Heleny Modrzejewskiej zasługuje w tym gronie na szczególną uwagę, ponieważ jest jedną z nielicznych inicjatyw, która dąży do uzyskania kompletności gromadzonych materiałów. W przeciwieństwie do większości przedsięwzięć inicjowanych przez biblioteki i muzea, udostępnia obiekty nie tylko jednej placówki, ale wszystkich posiadających zbiory związane z Artystką. Sięgając do różnych typów zasobów i przedstawiając je w formie oryginalnej, Archiwum pozwala na łatwy i szybki dostęp do nich oraz gwarantuje wiarygodność prezentowanych materiałów.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

- A Framework of Guidance for Building Good Digital Collections, dok. elektr. (2007). Wyd. 3. Bethesda: NISO Framework Advisory Group. <http://www.niso.org/publications/rp/framework3.pdf> [odczyt: 23.03.2010].
- Amse, A.K., dok. elektr. (2003). Zabezpieczanie historycznych zasobów dla przyszłości: archiwum cyfrowe holenderskiej biblioteki narodowej. <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/42/amse.php> [odczyt: 20.03.2010].
- Bednarek-Michalska, B., dok. elektr. (2007). Ocena jakości informacji elektronicznej. Pułapki sieci. <http://www.ebib.info/2007/86/a.php?bednarek> [odczyt: 21.03.2010].
- Digital Collection Services, dok. elektr. (2010). <http://www.lib.utexas.edu/dams/ermnology.html> [odczyt: 20.03.2010].
- Kowalska, M. (2007). Digitalizacja zbiorów bibliotek polskich. Warszawa: Wydaw. SBP, 293 s.
- Nahotko, M., dok. elektr. (2006). Zasady tworzenia bibliotek cyfrowych. <http://www.ebib.info/2006/74/nahotko.php> [odczyt: 21.03.2010].
- Raport o digitalizacji dzieł kultury (2009). Warszawa: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 67 s.
- Woźniak-Kasperek, J.; J. Franke red. (2007). Biblioteki cyfrowe. Projekty, realizacje, technologie. Warszawa: Wydaw. SBP, 212 s.